

תכנית דיין מפי גולדמן או מה מביא שר-הבטחון לאמריקה

— מאת ח. הרד —

יהדות העולם והמעצמות. ישראל שלצורך הבטחת קיומה הכרח יהיה להפעיל את שתדלניהם של היהודים, שיסובבו בעולם למען הזכות של „עם קטן על ארץ קט-נה“. אך מה לדיין ולכל אלה?
*
כאשר יצא גולדמן את ישראל אחרי שערוריית ה„גולדמניום“, חיכו לו עת-נאים בנמל התעופה בלוד והמטירו עליו שאלות, בחלקן הגדול מביכות. לפתע נקרא גולדמן לטלפון.
הוא חזר אחרי שעה ארוכה למדי וחיוך רחב על פניו: לא עלה בידי שר הבטחון להפגש עם גולדמן לשיחה אישית בימים האחרונים טרם צאתו של גולדמן מהארץ (הסוף מעבר לדרך)

נחום גולדמן טובב — כדרכו — ב"עולם. לאחרונה הוא מפיץ את הסיפור הבא: באביב תפטר גולדה. משה דיין יהיה ראש הממשלה והוא יעשה או בדיוק מה שעשה מורו ורבו בשנת 1957 — הוא יפנה את סיני.
כאשר שואלים אותו — „מהיכן אתה יודע?“ מסתבר מהבעת פניו של גולדמן שלשאלה זו הוא מצפה. תשובתו אינה מאחרת לבוא: מפי דיין עצמו!
לכאורה הדבר מתמיה. מה בין דיין וגולדמן? הייתכן שגולדמן אומר דברים כהווייתם?
עמדתו של גולדמן ידועה. הוא רוצה בישראל קטנה וחלשה, תלויה בחסדי

1972 ינואר

המשטר עומד על הפליות זכויות האזרח בישראל - פרק מימי הביניים

יהודי רשאי, אם רוצו בכך, להתחנן עם בת דת אחרת. מוסלמי חייב לציית לחוקי בית-הדין הדתי המוסלמי; ור-אלה שונים מן החוקים התקפים לגבי הדרוזי, הארמני, האורתודוכסי וכו' וכו', כל אחד ובית-הדין של דתו, עד סוף כל העדות הדתיות המוכרות ב-ישראל על פי החוק.
איסור הנישואים בין קבוצות אחרים של אותה ארץ תואם למשטר של ימי הביניים והוא מנוגד תכלית ניגוד לתפיסת הלאום המודרנית.
יהודי מותר לו לשנות את שמו לעברי אך ללא יהודי — אסור.
בדואי הרוצא לקרוא לבנו בשם „משה“ אין מתירים לו זאת: הוא חייב לקרוא לילוד בשם „מוסה“ (הסוף בעמוד 7)

כאשר נתגלו באחרונה השטריות של נתיבי-נפט, אוטוקס וקוד מאנו רבים לראות בהן מקרים אישיים, מעשים פליליים של אדם זה או אחר. בחוגים רחבים של הציבור התעוררה הרגשה ברורה למדי שהאשם הוא בשיטת ה„השבות“ הנהוגה אצלנו בתחום הכלכלה.
הרגשה זו מצאה ביטוי, למשל, באחד ממאמריו של יואל מרקוס ב"הארץ". המחבר מדבר על „שוים“ ו„שוים יותר“, מתריע על ההבדלות הקיימות בין האזרחים בשטחים אחר-דים של הכלכלה ודורש מראש ה-ממשלה „לפתוח את תיבת פנדורה“, לסלק את כל „אי הנעימות“ ולהת-זיר את „הכלכלה והחברה במדינה למסלול של חוק וסדר“.
ודברים כאלה וכיוצא באלה נש-מעים כעת מפי רבים. רבים הדור-שים שיוכנסו תיקונים ויתקנו תקנות ליתר שוויון בחיי הכלכלה, נגד הע-

על סדר היום

קז מדינות החלוקה

שלטונם של הבריטים בהודו היה מבוסס על כל הכללים של שלטון אימפריאליסטי: ניצול, דיכוי, יד-חזקה, יצירת שכבה מקומית דקה ביותר התלויה כליל בבריטים, אשר איפשרו לה התעשרות, השכלה, התקדמות וכו' במחיר שרותים נאו-תים לשלטון.
במאה ה-20 לא הספיקו כל אלה כדי להצדיק בפני העולם את ה-צורך בשלטון בריטי בהודו. התרופה נמצאה במהומות דמים בין-דתיות, בין-עדתיות.
אלה שידעו לדכא ביד רמה התקו-מיות של שבטים ובני אזורים שר-נים — עמדו אין אונים, אובדי עצות, נוכח שפיכות-דמים בקנה מידה רחב בין המוסלמים להינדים.
ככל שגברה תנועת המרי נגד ה-בריטים, כן תכפו המהומות על רקע דתי ועדתי.
והבריטים טענו: כיצד נוכל לצאת משם — המוסלמים וההינדים ירצחו אלה את אלה.
*
המנדט הבריטי על ארץ-ישראל ה-חל בתקופה בה כבר לא היה שלטון אימפריאליסטי לשמו אהוד בעולם. צורך היה אפוא להבטיח מיד את הצורך ב„שומר שלום“ מבחוץ. כבר

**צפור הנפש
הדת והמדינה -
ניתוח פתולוגי**
ליצני החצר
בחיים הפוליטיים, החב-רתיים, והמקצועיים של כל חברה קיים ממסד וקיימים המתנגדים לו.
מאידך קיימים בתוך כל ממסד מבקריו שלו. מיעו-טם אנשי אמת הרואים פגמים ומצביעים עליהם (ומוצאים עצמם מחוצה לו); רובם מבקרים-מטעם, השומרים על האיזון ועל מה שמכונה משום מה „הטעם הטוב“ או „ביקורת קונסטרוקטיבית“ או „מא-בק לשנוי פני הדברים“ ועוד (הסוף מעבר לדרך)

בשנת 1921 היו שפיכות-דמים בין מוסלמים ליהודים, והרבר חזר בשנת 1929, ושוב — בשנת 1936.
מה שמכונה „מאורעות 1936-39“ או „המרד הערבי 1936-39“ ראוי לטפול מיוחד — אך די להזכיר כאן כי „ה-מרד הנוראי“ הזה, אשר כוחות עצומים של צבא בריטי לא הצליחו להשתלט עליו — נפסק כליל כאשר היתה ב-ריטניה זקוקה כאן לשקט, עם פרוץ מלחמת העולם השנייה.
המלחמה עשתה את שלה. אחרי מל-חמת העולם השנייה נאלצה בריטניה להתפרק מן האימפריה. גם את שתי הארצות פינתה, נוכח התנגדות של חלק ניכר מן הציבור הבריטי.
פינתה מתוך אירצון, בלוויית תק-וותר-מה שתיקרא לחזור — מפני שאי-אפשר יהיה להסתדר בלעדיה, בלי הבורר, השופט — המפריד ומושל.
*
עם צאתה את שתי הארצות — היא חילקה אותן. הרעיון המנחה היה ל-י הפריד את העדות זו מזו. האימפריא-ליסטים עשו זאת מתוך גישה צינית של מקצוענים ותיקים. הליברלים נד-דפו להאמין שיש בכך „הומניזם“ ו-„ליברליזם“ — להפריד בין העדות. (הסוף מעבר לדרך)

קץ מדינות החלוקה

לחצות את הקו הירוק — הקו המפריד בין העדות — ולאחד לפחות את חלקה המערבי של ארץ-ישראל למבנה מדיני אחד.

למרות רצונם ולמורת רוחם של אנשי העדות חיים ביחד, חיים בש"ל, ואף שומעים מפי תושבי יהודה והשומרון התבטאויות שמוטב להספח לישראל מאשר לירדן.

ולא הועיל להודים ולפקיסטנים ה"אבסורד של מחצית מדינה הנשלטת ממרחק 1600 ק"מ על ידי אנשים זרים, רק בתוקף היותם בני אותה דת. הגבול הבריטי בהודו התמוטט שנים מעטות בלבד אחרי התמוטטות הגבול העדתי בארץ-ישראל.

מסתבר שהמציאות חזקה מרעיונות סרק ואשליות, חזקה מן הכוח שהיה בידי בריטניה ואנשי טפוחיה — שו"תפיה להשקפה העדתית. גבולות טבעיים, מושגים גאופוליטיים, שותפות גורל של תושבי חבל ארץ אחד — מסתבר שהם קובעים יותר מגורמים דתיים ועדתיים.

מה שקרה ב"1967 בארץ ובהודו — אינו אלא צעד ראשון. במזרח פקיסטן כבר הבינו שההשתייכות לדת משותפת אינה הופכת אנשים לבני לאום אחד.

העובדה שהמזרחים מחזיקים בדת האיסלם ואף מדברים ערבית — אינה הופכת אותם לבני לאום אחד עם התושבים המוסלמים בארץ, בסוריה וכו'. זאת מתחילים אולי להבין גם החוגים הקובעים במצרים.

מדברים שם כעת פחות על "לאום ערבי" ויותר על "לאום מצרי", "ל"אום פרעוני".

הגיע הזמן שיבינו את הדבר הזה גם בירושלים.

ב. עצמון

צפור הנפש

זו — הכל מותר, ממילא אין זה מחייב.

צחצוח עקר ומטופש

ליצני-החצר של הממסד — דתיים וחילוניים כאחד — עסקו בצחצוח חרבות עקר ומטופש — והתוצאה היחידה היא דריסות-רגל נוספות ל"עסקני דת בתחום שבו לא היתה להם עד כה שליטה של ממש. כעת אנו עדים לכך שקבוצת חברי כנסת שכר"טס הביקור שלהם לתהילה היא היר"תם צעירים ודתיים — מתארגנת ומזמינה לדין רופאים צעירים ודתיים, כולם אנשי תרבות וקדמה. והם דנים כיצד לקיים את הרפואה והדת בכ"פיפה אחת: יוזמתם של חברי הכנסת, ועוד יותר מכך הענותם של הרופאים — מצביעות מה עמוק הפגם הלוגי בתפיסת העולם של "האיג"טליגנציה הצעירה" הזאת.

למה עצם הקשר הזה?

הדברים ידועים ויגעים. כמו תחביר רה ציבורית שאינה פועלת בשבת. וכמו מפעלים שצויד יקר מתבזבז בהם כיוון שאינם מופעל בשבת וכמו רב"בות בתי-עסק החייבים להפריש מסים לקבוצת עסקנים כד לקבל הכשר, כך גם הרפואה תצדע לקראת פשרות עם עסקני הדת ותניח להם להטייע חותם על פעולתה, לבקר את נוהל עבודתה, וגם היא תשלם מס כבד על היותה פועלת במסגרת סגורה זו של אינטרסים כלכליים-פוליטיים שה"דת היא בהם כלי-מלחמה יעיל.

ליצני-החצר למיניהם מבקרים את תלותו של הממסד ב"דת" ואת מע"רכת היחסים הקיימת, את הרבנים, את החוקים השונים, אך איש אינו מעז לירות חצים בצפור הנפש בעצם הקשר בין המדינה והדת.

מ. אביטל

(סוף מעמוד 1)

שמות כהנה וכהנה. משולים אלה לליצני-חצר המשחקים לפני הנכבדים להנאת כולם — בטוח-בטחון ניכר מפריצת-גדר ופגיעה במוסכמות.

אין כוונה להשתחרר

הממסד השלטוני במדינת ישראל קשר את גורלו עם עסקני הדת היהודית והיום שוב אינו מסוגל להשתחרר מהם אפילו רצה בכך, כוונה שאין להאשימו בה ברגע זה בשום אופן. את המאבק האחרון ברופאים הפ"תולוגיים ואת מרבית התגובות על מאבק זה יש לראות לאור השתעבדות הממסד ומבקריו גם יחד לגישה ה"סיסית של שלטון דמוי-תיאוקרטי, כ"נהוג אצלנו.

מאבק בכפית מים

חברה מפותחת, נורמלית, לא היתה סובלת התערבות עסקנים מכל סוג שהוא בחופש המדעי או המקצועי של רופאים או אנשי מדע אחרים. עצם העובדה שהחברה הישראלית מרשה וסובלת ויכוח בתחום זה, ועוד יותר מכך נכונותם של רופאים מסויימים לצאת ולהתנצל ולהסביר שמדע זה הוא חיוני ואין לוותר עליו וכו'... מתמיהים ומצביעים על פגם יסודי במבנה החברתי שלנו. אלה (העסקנים) כאלה (הרופאים) שייכים לממ"סד ומקבלים בתור הנחה ראשונה את חלקה של העסקנה הדתית בתור כזאת בשלטון, ואת זכותה של עסקני"נה זו להתערב בשטחים שונים, והם מנהלים מאבק בכפית מים — בתוך מסגרת תחומה מראש.

מכיוון שעצם הבעיה היא אבסורד, הצעו פתרונות אבסורדיים לא פחות, כמו הקמת בתי-חולים נפרדים בהם לא ינותחו מתים, או הקמת בתי-ספר לרפואה בהם ילמדו אנטומיה על פי אטלסים בלבד. אינני סבור שמישהו חשב ברצינות לקדם פרויקטים מוורים אלה, אלא שבמלחמת-תרבות מטורפת

תכנית דיין

(סוף מעמוד 1)

— והוא לא רצה לוותר על כך. הוא רצה לומר לו אישית — ולו אך באמ"צעות הטלפון — שלום ואולי עוד כמה דברים... לדרך...

כאן אנו מצויים בתחום העובדות, לא ההשערות. על השיתה הטלפונית דווח בעתוני הארץ ולא באה לה הכ"חשה.

*

מי שעזרו תמה ראוי לו שיקרא את הביאוגרפיה של דיין, כפי שנכתבה על-ידי שבתאי טבת, ממעריציו הנ"בבים.

ראוי להזכיר כאן בקצרה 2 פר"שות מתוך אוצר בלום זה. א. בתקופה בה היה דיין מפקד ירושלים, במלחמת 1948, היו מגבלות מדיניות על כבושים. סוף סוף הוסרה ההתנגדות ליממה אחת. הרוחות נעורו לכבוש בית-לחם וחברון. גודל החלוק של החטיבה שבפקודו של דיין דיווח שנתקל בהתנגדות. מה עשה דיין? — הוא אמר למג"ד: טוב, נעזוב את זה — והלך לישון! התנהגות משונה ביותר לגבי כל אדם — בוודאי וב"וודאי לגבי אדם מסוגו של דיין, לאור כל הידוע על אופיו והתנהגותו לפני כן ואחרי כן.

ב. הפרשה השניה היא ממל"חמת 6 הימים. ויש בה חוליות חוליות. בספר נאמר במפורש שדיין ראה אסון בכך שצה"ל הגיע לתעלה, שניסה לע"כב את כבוש ירושלים, שהתנגד לכי"בוש רמת הגולן והלקים של יהודה ושומרון. פקודתו לפוצץ את גשרי הירדן ניתנה אך ורק מתוך כוונה אחת: למנוע בעד כך שכוחות צה"ל יעברו את הירדן!

ראוי לציין שאלה דברים שנכתבו מפיו של דיין ומעולם לא הוכחשו, לא בשלמותם אף לא בחלקם. אם נוסף לזה שורה ארוכה של הת"בטאויות של דיין, כולל הדברים שאמר לסיסקו, אם נזכור את השקפת הער"לם שקיבל מבין-גוריון... הרינו נר"טים יותר ויותר להאמין שגולדמן אי"נו מתרברב, באומרו שאת הדברים על פיננו סיני באביב הבא שמע מפ"ידין עצמו.

(סוף מעמוד 1)

הם דחו לקרן זוית שיקולים ארציים, כלכליים, גאוגרפיים, לאומיים. כך נולדו 2 מפות מפלצתיות: תכ"מית החלוקה של ארץ ישראל ותכנית החלוקה של הודו.

הסגידה לאלי העדתיות היתה כה מושלמת עד שלא נרתעו אף מכינון מדינה מוסלמית המורכבת משני ח"לקים המרוחקים זה מזה מרחק של 1.600 קילומטר!

*

הגבולות המפותלים, העקלקלים, ה"מעוקמים, הניבו את הפירות המצו"פים: שפיכות דמים, מלחמות, פלי"מים — כל האסונות בהם לוו הקמתן של המדינות בכת-היבשת ההודית ו"בארץ-ישראל. מה עוד שהמנהיגים ה"מקומיים קיבלו את השקפת העולם העדתית ונתפתו להאמין שאפשר להקים ולקיים על פיה יצור מדיני.

ב"גוריון אמר שהוא מוכן לחנך את נכדו על כך שירושלים העתיקה היא חוף-לארץ ושהוא מוכן לחיות עם תותחים שהציב האויב ליד ראש"העין ובלבד שלא יופר עקרון המדינה העדתית.

הסכימו אצלנו שיחיו במדינה מ"אות אלפים השייכים בעצם ל"עדה אחרת". והם היו לאזרחים ממדרגה ש"ניה, שאינם מגוייסיים לצבא וחובות וזכויות אחרות של אזרחי המדינה — מנעוץ מהם.

כל אותם הדברים, בקנה מדה גדול הרבה יותר — התרחשו גם בתת-ה"בשת ההודית.

*

ולכסוף לא הועיל כלום. המציאות עשתה את שלה. אחרי שמנע ב"גוריון את התפש"טות המדינה פעמיים — נאלץ צה"ל על ידי המאורעות שנפתחו במאי 1967

הוצאת חרמון

ת.ד. 17223 - ת"א

יצאו לאור:

ארץ-הקדם	4.90 ל"י	ע. ג. חורון	☐
מדריך היסטורי ומדיני למזרח הקרוב 108 מפות ודיאגרמות	2.50 ל"י	יונתן רטוש	☐
השלום העברי	1.00 ל"י	ע. רד"אור	☐
אבי הכנענים מנתח בבהירות את בעיות היסוד שאנו ניצבים בפניהן היום ומצביע על הדרך לשלום	1.00 ל"י	ישראל בלקינד	☐
שתי פנים לדיין	1.00 ל"י	יונתן רטוש	☐
האם הוא יהודי או ישראלי? נתוח ההגדרה הלאומית לאור נסיון חייו של ראשון המנהיגים מילדי הארץ הערבים אשר בארץ-ישראל	1.00 ל"י	"אלף"	☐
מיסד הבילויים, דודו של אבשלום פיינברג, על מוצא הפלחים ועל עתידה של א"י. הקדמה מאת ד"ר עוזי אורנו וקטעים מאת ד. ב"גוריון	3.00 ל"י	"אלף"	☐
ההולכי בחושך — שירת כנען	0.50 ל"י	"אלף"	☐
אופק עברי — בטאון הכנענים 1968	0.50 ל"י	פרופ' אמנון כץ	☐
עלון הכנענים — חורף 1970	0.50 ל"י	מיקרופילים	☐
עלון כנעני — קיץ 1970	0.25 ל"י		
ישראל מאין ולאן?	45.00 ל"י		
הדרכים הפתוחות בפני ישראל			
כתב אל הנער (1943), משא הפתיחה (1944), כל גליונות "אלף" 1948-1953, "אלף" של ערב מלחמת ששת הימים, ועוד			

סמן X במשבצת המתאימה

לכ" הוצאת חרמון

ת.ד. 17223, תל-אביב

אבקש לשלוח לי את הפרסומים המסומנים ב-X

רצוף בזה צ'ק/המחאת דואר (ע"ש מ. גור) על סך.....ל"י

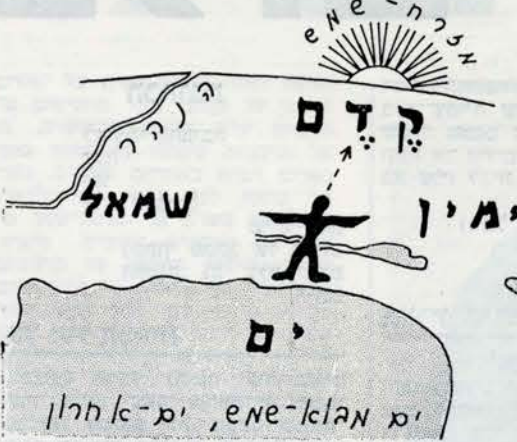
שם.....כתובת.....

ארץ הקדם ובני שם

התפיסה הגאוגרפית של העברים הקדמונים

— מאת ע. ג. חורון —

(שיחה כחונג להדרכה עברית — תקציר)

ארצנו, בתור יחידה בפני עצמה, היא צעירה ביחס בקנה-מדה של הזמן הגאולוגי.

לפני עשרות מיליוני שנה — כאשר כבר התפתחה משפחת היונקים אשר האנושות נמנית עליה — עדיין היתה ארץ-הקדם חלק מאפריקה-רבתה ונפרדת מ"יבשת-הצפון" הוא הגוש האיראסייתי (אסיה עם אירופה).

רק לפני כעשרים מיליון שנה פגעה לבסוף ארץ-הקדם ביבשת-הצפון, אז גם התרוממה, המערכת האלפינית — "הרי הקמ" טים" מן ההימלאיה עד האלפים — והחל להיבקע ים סוף.

כך נוצר גשר היבשות הזה — ארץ-צנו.

בגשר זה החלו עוברים אבות אביו תיו של האדם הקדמון — צאצאיו של "קוף האדם" העומד זקוף והמייצר כלים ראשוניים — אשר עריסתו היתה באפריקה המשוונית.

מכאן והלאה היתה ארץ-הקדם אחד המקומים ומקומות המפגש הראשיים

הארץ ומימיה

מבנה הארץ פשוט למדי. וזהי רמה הממשיכה בצעם את אפריקה, רמה הגובלת מצפון ברוכסי המערכת האלפינית. במערבה של רמה זו עובר הקו האופייני ביותר לארצנו, הוא הבקע הגדול עם הרי הקרע לצדו, הכולל את בקעות הלבנון והירדן, ואת שקע ים-סוף על המשכיו במזרח אפריקה.

אקלימה של הארץ נבקע על-ידי מ-אתרה באזור הצחיחות העולמי, אך הוא מתגונן על-ידי גשמי-חורף מן הים, הבאים בסופו של דבר מן הארץ-קיינו האטלנטי הצפוני.

כנען היא הרצועה המשתרעת בין הים למדבר, שבה כמות הממטר מספיקת לחקלאות-בעל (כלומר, ללא ה-שקאה). זהו החבל העיקרי בארץ ה-עבריים. אשר לאגן-הנהר (הפרת ו-החידקל), כולל שני (ארץ בבל) החיה על השקאה בלבד, הוא מחוז חיוני פחות מנקודת הראות העב-רית הקדומה. גם המדבר, הנרחב אך הצחיח, הוא שולי למדי לעומת כנען.

צפיו ומדם

אולי הדבר הראשון שיש ללמוד על העולם העברי הקדמון הוא כיצד ראו קדמונינו העברים את ארצם. במפות שאנו רגילים בהן הצפון הוא למעלה — פנינו אל כוכב הציר. בזה הרינו יורשי המסורת האסטרונומית הבבלית של הכשדים. כנגד זה המצ-רים פנו דרומה, לפי ציר-היאור (ה-נילוס): בשבילם היה הדרום למעלה והמערב מימין.

אשר לעבריים — פניהם היו אל ה-שמש העולה, קדמה, מזרחה. מנקודת-ראות הקרובה לחוף הים. הם ראו את רובה של ארצם בתור, "ארץ קדם" — מקדם לים הגדול.

הים, שהיה בפיהם שם נרדף למע-רב, היה להם גם, הים האחרון, א.א. הים שמאחור לעומת, הים הקדמוני, שמקדם, הוא ים המלח. מכאן גם "שמאל" הוא בפי העברים צפון ו"י-מין" — דרום.

שמותיהם של חלקי הארץ ותויה ה-אפייניים הם שמות-עצם עבריים פ-שוטים. שמכלולם מגדיר יפה את ה-קף המולדת, מן הים הגדול מבוא-השמש אל מעבר לנהר הגדול — ג-הר פרת.

למשל, הים שאנו מכנים אותו, הים התיכון" (תרגום מלועזית) הוא בפי קדמונינו, הים" סתם, כשם שהפרת הוא, "הנהר" סתם, וכן, "השפלה", ה-הר", "הנגב", "הררי קדם" וכהנה ו-יש לציין במיוחד את השימוש ב-מונח "עבר" לחלקי הארץ הראשיים: "עבר הירדן", "עבר הנהר" — משני עברי הקוים הללו. כל ארץ-העברים כולה היא גם, "עבר" סתם, כלומר פשוט, "ארץ"; ה"עבריים", בני עבר, הם פשוט, "בני הארץ".

בני יפת ובני חם

כשם שאנו רגילים לצייר את מפור-תינו לפי המסורת האסטרונומית הכש-

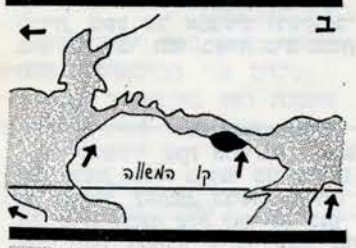
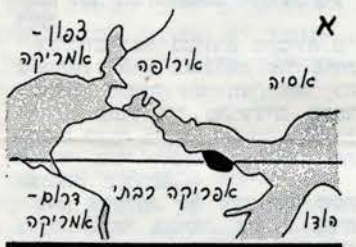
העולם הישן ומנקודת-ראות זו מת-חלק העולם לשנים בלבד: אזור ה-דרום ואזור הצפון. בהתאם לכך הבחינו העברים בעולם הידוע להם בין חלק צפוני — מעבר להרי חושך — שכל יושביו נודעו בפיהם בכנוי, "בני יפת", לבין חלק דרומי, שבשליטת החמה (השמש ב-אורחה היומי ממזרח דרומה ומערבה), — היא מחצית העולם אליה משתיי-כים, "בני חם" (לוב מצרים וכוש — כלומר אפריקה, וכן כנען ושנער). במובן זה, הגאוגרפי-אסטרונומי, יש גם מבני-עבר הנמנים על בני-חם.

בני שם

כיתר העמים הקדמוניים, שחברתם היתה מושחתת על אצולה המתחשת על אלהיה, חשבו העברים את עצמם, ולפחות את האבות האגדיים שלהם, גבוריהם וראשי משפחותם, לבני שם, כלומר, אנשי שם, "בעלי שם", א-צילים בלשון המונחים של ימינו. "שם" הוא, אבי כל בני עבר, ככ-תוב בספר בראשית (פרק י').

מושג זה, "בני שם", בניגוד, לבני יפת", ו"בני חם", אין הוא מושג גאו-גרפי, ובודאי ובודאי שאין הוא, "גו-עי", כי אם מושג חברתי מתולוגי. גם למונח, "עבריים", בהתייחסו ל"בני שם", היה משמע דומה — אבות קד-מוניים (מכאן, "אברם העברי"), גבורי הארץ מימי קדם (הם ה"רפאים"). גבורי מבחינה זאת, ה"כנעני" וה"אמורי" הם, "בני-שם", עבריים לכל דבר בטרם "הודחו" מן החברה הטובה על-ידי עורכי-תנ"ך יהודיים מתוך שיקולי פולמוס דתי.

בריא את לפי ממצאי הגאולוגיה

מפה א' — גושי-יבשות, 135 מיליון שנה לפנינו, בראשית ימי שלטת הרמש.

מפה ב' — לפני 65 מיליון שנה, בראשית ימי שליטת היונקים.

במפות א' וב', גבולות הגושים אינם בחופיים אלא בקצה המסד התתימי של היבשות. שטחי-יבשה שוליים נמצאו לסרוגין מתחת מפלס-הים. כיווני נדידת היבשות — בחיצים. מאתרה של ארץ-הקדם — בשחור.

מפה ג' — החופים הנוכחיים.

הרי המערכת האלפינית — בנקודות. בקע ים-סוף, והמשכיו בבקעות הירדן והלבנון, וכן בבקעות מזרח-אפריקה — מקוקו.

"אלף" ינואר 1972 עמוד 3

דית, כך החלוקה המקובלת של העולם הישן בימינו היא מורשת הגאוגרפיה היוונית.

בעיני היושב ביוון נראה העולם הנודע לו מחולק לשלושה גושים: יוון עם העורף היבשתי שלה — היא א-רופה, אסיה שמעבר לים מזרחה, ולוב (היא אפריקה) שמעבר לים דרומה.

תמונת עולם זו היתה זרה כמובן לגמרי לעבריים.

מאתרה של ארץ העברים הוא בלב

התקדמות המחקר הגאולוגי בע-שור האחרון, ובפרט שיטותיה של ה-גאולוגיה התתימית ותגליותיה בקר-קע האוקיינים, הביאו מהפכה במוש-גיניו המקובלים על תולדותיו של קרום-הארץ. (ר' במיוחד את גליון ספ-טמבר 1969, של ירחון המדע האמ-ריקאי Scientific American).

מסתבר כי ה"מרצפות" וה"בלטות" הענקיות ממנו מורכב קרום זה — נידדת למדי, גם בכיוון האופקי. מת-אמתת ההשערה על התפרקות של גו-שייבשה טרומיים, על נדידת יבשות, על התחברותן לגושים חדשים. (ר' צילונר, "נדידת היבשות", "מדע", ה-3).

סימנים להתפרקות זאת נראית ב-בירור גם בקווי-גאוגרפיה נוכחיים. למשל, חופיה המערביים של אפריקה תואמים בדיוק לחופי דרום-אמריקה שממולם; הוא הדיון בחופי ים-סוף האפריקאי והערבי, אשר נבקע מאוחר ביהם. (ר' מפות ב, סאיינטיפיק אמרי-קן, ספטמבר 1969 עמ' 9-68).

הפעול היוצא ממצאים אלה לגבי תולדות ארצנו, ועצם היבראה בתור גוף בפני עצמו, יש לנו בו עניין רב (ר' פרוינר, "הגאולוגיה של ארץ ישראל על רקע נדידת היבשות", מ"דע" ט' 4 — 4). ארץ-הקדם, כלומר, הארץ שמקדם, ממזרח לים התיכון בצורתו הנוכחית, נבראה בעבר לא רחוק כל כך. בתור יחידה בפני עצ-מה הריהי צעירה יחסית.

היום היא גשר בין יבשות הדרום והצפון; אך לפני עשרות מיליוני שנה — כאשר כבר היו היונקים מתפתחים עלי אדמות — היתה ארצנו חבל בלבד של יבשת אפריקה רבת, חבל הנפרד לחלוטם מאסיה. פתיחת ים סוף, לפני אולי 20 מיליוני שנה, וכן התרוממותם של הרי המערכת האלפי-נית מצפון לארץ, הו שגרמו לעיצוב ארצנו בתור חוליית-חיבור ביניבש-תית במרכז העולם הישן. כדי להמחיש את שלבי היבראה של ארצנו, הבאנו כאן מפות (מכלילות ביותר), שצויירו על פי שחזוריהם ה-סבירים של דיץ והולדן בסקירתם על התפרקות היבשה האחדה The Breakup of Pangaea, סאיינטי-פיק אמריקן, אוקטובר 1970).

בארצות הברית, כבר הוכנסו תג-ליות הגאולוגיה החדשה לתחום ה-הוראה, אפילו בבתי-ספר תיכוניים. כדאי שגם בישראל ינהגו כך.

אבשלום פיינברג

שעת כושר למי?

וואס שים אל לב, שהתנאים בכל עת ובכל שעה אפשריים הם

אבשלום פיינברג 18.1.1909
(מתוך מכתב אל דודו, מ. חנקין)

ביום השנה למותו של אבשלום פיינברג עולים בלב מוקיריו הרהורים על נסיבות הזמן שבו פעל. אין אני מתכוון לפעילותו במסגרת ניל"ד דוקה, בפרשת הריגול בימי מלחמת העולם הראשונה. אני חושב יותר על תכניותיו, אולי חלומותיו, של אבשלום הצעיר על מרד עברי בארץ, בשיתוף עם הדרוזים, נגד הקיסרות העות'מאנית.

אבשלום סבר, כי ביכלתו של השוב, ביחד עם הדרוזים, לעמוד, ולוא שבועות בלבד, נגד הכח התורכי החלש שבארץ, ולחסום את דרכו של הצבא העות'מאני מדרום לדמשק. ות"קופה קצרה זו של עצמאות תספיק לתמרן מדיני, שיקנה לארץ לפחות מדה ראשונה של עצמאות, ולתמיכת המעצמות בכך.

דוגמת כרתים

אבשלום ראה לפניו דוגמה קרובה: ההתמרדות המוצלחת של בני כרתים בקיסרות העות'מאנית, כמה שנים קודם לכן, בסוף המאה שעברה, בילדותו.

אבשלום ראה בכרתים מקבילה מציאותית: ארץ מאוכלסת עוד פחות מארצנו, נחשלת עוד יותר, אשר בה החזיקו קומץ של מתמרדים מעמד תקופה קצרה ביותר, והספיקו, למרות הדיכוי בידי התורכים, להשיג את עצמאות מולדתם.

צדק אבשלום. כל שעה היא שעת כושר לאנשי הכושר. אין זו בעיה של איזון כוחות חמריים, הקף אוכלוסיה, שפע של אמצעים ונשק. ב"סופו של דבר זוהי בעיית טיב החזון וכוח הרצון.

דוגמת יוון

אם להשקיף קצת אחורנית — גם יוון עצמה, אליה ביקשו בני כרתים, גם הצליחו, להספיק, כבשה את חר"ר, גם קרוב למאה שנה לפני כן, בנסיבות שהיו רחוקות ביותר מכל מה שמותר לתאר בתור "שעת כושר".

מחציתה הדרומית של יוון, בה פרץ המרד ובה ניטשה המערכה במשך שנים ארוכות, היתה אז ארץ דלה שבדלות, בעלת אוכלוסיה זעירה, אשר רובה אף לא היה ממוצא יווני. חלק גדול מלוחמי חרות יוון היו אלבנים מקומיים אשר הצטרפו למרד בעיקר מתוך איבה לתורכים. אולי האישיות המרכזית במלחמת הקומתה של יוון בעיני המעצמות היה המשורר האנגלי לורד בירון, שאף נפל במלחמה זו, ובין ראשי המתקוממים המקומיים הצטיינו שודדיים דוגמת קנריס, שבי ודאי לא ייצגו שכבה חברתית בעלת משקל במונח המערבי. כדאי גם להזכיר כי רובם של היוונים העשירים, והאמידים, יושבי הבירה — קושטה — התנגדו לעצם ההתמרדות בקיסרות העות'מאנית ולא שאפו כלל וכלל לעצמאות לאומית.

"התנאים האובייקטיביים"

האם היתה זו "שעת כושר" לפי התנאים האובייקטיביים כביכול? אין לומר אפילו כי המעצמות היו מעוניינות או יותר מאשר קודם לכן או לאחר כך בפירוקה של הקיסרות העות'מאנית.

אבל ללורד בירון היה חזון, חזון התחיה היוונית, והוא הסבירו יפה יפה

"אלף" ינואר 1972 עמוד 4

הכתובת

לאחותי החביבה
צלה
יפו
ארץ העברים

פריס 1906
(מתוך מכתב אל אחותו הקטנה, גבי צלה שהם שוחים היום)

אל מול הכורת

כמעט ישנתי הלילה. עוד בטרם יאיר היום. יצאתי מראשייה ושמתני פני אל המקום הזה. בשעה שמונה וחצי בקירוב הבחנתי משמאלי בעצי הערער הראשונים. שתי שעות תמימות טיילתי בה, גם בדרך, ובעצם כש"יירדתי בשביל המוליך אל המקום הזה, טיפסתי כל העת לכאן ולכאן. אני מעריך במאתיים, ואולי אף יותר מזה, את מספר העצים במקום, ה"מצימצם עד מאד; לדברי חוטבי ה"עצים אשר את פיהם שאלתי, זה כתם הירק היחיד שנשאר בחבל.

בראשית צעדי נכון לי צער רב: מרחוק ראיתי שני עצים; טיפסתי ל"עברם בשמחה וכעבור כעשרים דקה הגעתי למקום. לבי התכווץ בי כש"מצאתי בהם חתכים טריים לגמרי (כמעט וכתבתי: שוחטים?). מסביב — שבבים שהתעופפו לפני שעה קלה והזמורות הפזורות מסביב היו עדיין חיות, ירוקות, רעננות... עוד לא חלפה שעה אחת מאז עלה עליהן הכורת. שני העצים היפים עוררו בי את חמדתי... אילו נפל בידי, היו רגעים קשים צפויים לבן-בליעל זה שזיכה אותי בהפתעה המרגיזה. לא הייתי מאמין שאני כל-כך רגיש וק"שור לדברים שאין בהם רוח-חיים (איזה ביטוי מגונה!).

אני מקשקש שורות אלו למען ימים-יבוא, שבהם אולי אצחק על משוגת גיל הבחורות... אולם לפני שעה קלה הרגשתי מה שיכול לה"גיש מי שבא עלינו לפגישה שהועיד לו מודעו והנה הוא מוצא את ידינו מוטל לארץ וסכין תקועה בגרונו.

מי יודע? שמא היה זה דבר יותר עמוק? גרון זה המטיל מומים בארצנו ומערטל אותה זה דורות כה רבים, וכי לא הוא שפגע בלבי פגיעה כה ישרה ומכאיבה? ! פסקי-מוסר מש"כבר-הימים עלו בוכרונ, על הנקם שחייב אדם לנקום במחרפי אמו. דמה דמיתי כי רגלי הכו פה שרשים ואלה כואבים ודווים, מעולם לא יכלתי ל"אות את תמונתו של הצלוב שמסמ"רים תקועים בכפות ידיו השותתות בלי לחוש חולשה בפרקי-ידי. חול"שה כזאת חשתי לפני שעה קלה, בן-רועותי ובשוקי. אותה הרגשה של

לא אך למערב כי אם גם לתושבי המקום חסרי התודעה הלאומית; וק"נריס היה בעל כוח תנופה אדיר במימי יוון.

כדברי השיר המפורסם של ויקטור הוגו:

וקנריס העז, זו להב שבילו
יבקע ים בגבורה
במקום דגל על צי האויב
יניף לו תבערה.

*

חמישים שנה ומעלה עברו מאז נפל אבשלום. נצח ישראל לא שיקר. מדינת ישראל משגשגת וצבא ישראל חולש על כל סביביו.

לוא היה אבשלום בינינו היום, בוודאי היה אומר כי גם זוהי שעת כושר להשגת מטרותינו. דיון, כנגד זה, הגבור האדיש של מלחמות ישראל, בנאמו לא מכבר — ובפני מי? בפני אנשי חטיבת גולני — טוען כי השעה כשרה לפטופטי סרק עם אויבינו. הוא לא יעלה לנס לו תבערה. לא קנריס הוא — ולא אבשלום.

מ. עזריאל

רפיון המתעוררת כך בראותך רעה בלתי-צפויה שאין לה תקנה. בשעה שאתה מטפס על עץ ללקט מפרותיו והנה אך ורדים מתים... בשעה שאתה בא עליו לבית, והנה ירד עליו אבל.

4.9.1911
(ג'בל אלהאן, תחנת אדרים) (מתוך יומן המסע)

הארץ חידשה פניה

למחרת הארבה) הה, חודש יולי הנהדר, חודש ה"נחמה והזכרונות המבורכים, אשר הראיתנו מהי אדמתנו הקדושה, אדמת מולדת אשר בכפיות-טובה ובקט"נות-אמונה נואשנו ממנה. הה, הנס הנהדר, תמורת הקסמים המתחוללת לנגד עינינו. כמדומה, נסיכה של אגדה, שהשודדים החרידה פתע-פתאום באשון-לילה, שדודה ויפשיטו בגדיה מעל גופה, ואשר עם בוקר, בחפזון, תעלה ברוב צניעות לבוש על בשרה, לבל תראינה אותה קרני השמש והיא במערומיה. מעילה — אהה! — עוד היה כולו קרעים, ואולם בהושיטה ידה להתכסות היתה כבו"דה פיי-שבעה ונהדרת שבעתיים.

אדמה יקרה, יקרה! הפץ הייתי לבטא, בלשון שתהא ראויה לה, את כל הנסים והנפלאות אשר ראינו, אי"ככה הם מתחוללים בה ועל ידיה. כל העצים הללו שמיהרו לעטות לברי"שם, כמעט באותה מהירות בה פשט מעליהם הארבה את צורתם. ובשנות הבצורת, כאשר היו השמיים קמצינים והמטירו מים מעט-מועיר וישלחו בנו חמיסינים לרוב, ראינו שדות שזרע האפון בא אל קרבם כפנים הראשונה, והנה אכל אותו החגב. פנים שניה זרעו את השדות דוחן — ויאכל אותו החול. ופנים שלישית זרעום שומשור מין, בחודש יוני, והנה פרחו והפ"י חו ביולי, ובאוגוסט חגגו קציר-יהי"לולים.

אלכסנדריה, אוקטובר 1915
(מתוך דו"ח אל גב' הנרייטה פולד)

התכלית היחידה

הלאה, אפוא, המכשול העלוב וה"שדוף שקוראים לו תכלית! הבנו לתכלית! אופק חפשי, טהור, לאשלים. המושל וכמה מחברי המועצה

סימן-דרך ולא תכנית! התכלית ה"יחידה היא החלום! חלום מתוק, חלום נפלא, מציאותנו היחידה להוד ולני"חומים, אתה אשר תמיד לנו הנך ולעולם בל חושג!

לחיי שנינו, ארץ יפה! המשיכי לך! אני אני אצחק אחרון, אמנם כן! כי עוד-מעט אמות לשוב ולהי"וולד ועוד פעם אמות לשוב ולהי"וולד, גדל-והולך מדי-פעם, יותר סב"לני ופחות אנוכי, יותר חזק ויותר נחוש, הביטי-נא אפוא ממעל להרים, שמה, שמה, ארץ יפה. התראי אותו ראש צעיר, שותק, ענוג וערמומי, ה"שולם עלי ואני שולם עליו? ניו הוא זה או נכד, בדור החמישי או הששי, אני הוא זה אשר טיפס-עלה שש דר"גות בצבא-כוח-הרצון. בארץ-הצפור"הכחולה מכיו פועט זה את תרופתו הקרויה כבוש, ובשיר-נחצון על שפ"תיו יבוא. בטחי בואת, ארץ יפה. אם יכשל, אראו יתחיל מבראשיתו.

30.1.1914
(מתוך יומן המסע)

עוד אין לנו רבים כמותם

(נוער המושבות במלחמה בארבה) נוער המושבות נענה לקריאת מר אהרנסון ומיטב הבחורים הופיעו כדי לעמוד לצדו ולהגיש לו עזרה. מר אהרנסון מינה לו קצינים מתוך הנוער.

בטרם אכנס לפרטים, יורשה לי לפ"רוע חוב כבוד לנוער שלנו: כולם מלאו את חובתם בכבוד, ואחדים אף למעלה מזה. שרות המברקים הועמד לרשותנו. אנו ידענו לנצל אותו ב"מידה כזו עד כי התורכים הופתעו. מברקים דחופים מאת המפקדה הרא"שית לא נמסרו מעולם בזריות כזו ובדיקו כזה.

הו"נדרמים שהועמדו לרשותנו זכו לאחר זמן להערצת קציניהם, שלא הכירו בהם עוד את הו"נדרמים מל"שעבר. הגדודים אשר צוו לעזור לנו הצטיינו בצורה שכמוה לא ידעו הג"דודים התורכיים מעולם.

יום אחד, מוקף צעירי-קציניו (היו לנו בני שמונה-עשרה שנה) וברגלי"הם מגפיים עם דרבנות העביר (אה"רנסון) פקודות לקונאק (שלטון) ירו"המושל וכמה מחברי המועצה

אבשלום בדורו

ציון והפועל הצעיר — נקטו מראשית המלחמה קו נטרליסטי פחות או יותר.

"הגדעונים"

אגודת "הגדעונים" התקיימה סך"הכל כארבעה-עשר חודש. היא נוסדה באוקטובר 1913 והתחילה בדצמבר 1914. מספר החברים לא עלה על כמה עשרות, וכולם — להוציא את אבשלום פיינברג — היו בני זכרון"יעקב. עם זאת השאירה האגודה רושם רב בחיי הישוב, ורושמה לא פסק אף אחרי העלמותה.

תגובתם הראשונה של "הגדעונים" להתפרצות המלחמה היתה זהה עם תגובת מרבית החוגים האקטיביים ב"ישוב, "השומר", פועלי-ציון ויהושע חנקין יזמו מיליציה עברית במסגרת הממשל העות'מאני; "הגדעונים" הח"ליטו להתנדב במלוכד לצבא העות'מאני. שני הנסיגות נכשלו.

תכנית הנחיתה

אבשלום פיינברג. בן חדרה, חלם על נחיתה (בריטית) בחוף עתלית או קיסריה. אהרן אהרנסון סייר ב"5-1915 בסביבות ואדי פלח, דליה ומחוקקה והתקין מפה לאירד פלישה איגלית. מפקדים תורכים אישרו, לאחר מעשה,

מ. עזריאל

אני מכריז על זאת בקול רם. כדי להשיג את מטרתנו מוכן הייתי אילו ניתן בידך, לשלח בהם, בתורכים, מלחמות שתיים או שלש וכל מגפה ופגע רע, ולהעלות אותם באש כמי שמדליק נר.

ובכן, לקום ולנסוע אל עם שהוא מכוער בעיני, אשר שפתו זרה לי, ואשר האינטרסים שלו מנוגדים לי אלה אשר לי...?

פריס 18.1.1909
(מתוך מכתב אל דודו, מ. הנקין)

לאחר אלף שנות עבדות!

העוקב אתה אחר המאורעות בתורכיה ובארצות השכנות? הן יכול אתה לשער באיזה ענין אנכי מתבונן בהם. כולם כאן תמהים על הבהירות בה נבאתי על כל זאת בשעות שחרון הגיל של ימי הקונסטנטינופול. מישהו אף אמר לי: האם לא העברת להם תכנית שיפיעלו על פיה בדיק לפי רצונך אתה?

ודעתי על כל אלה? אני מקדם בברכה את בולגריה הקטנה הזוכה לעצמאות. אומרים שהיא ניצלה את שעת דחקה של תורכיה, ואין זה מעשה של אבירות.

סנטימנטליות של כסל! עם אשר חי ואשר הוכות לו לחיות על פי דרכו, לא הוא עצמו, ובייחוד לא מנהיגיו, אינם רשאים להתלבט בסנטימנטליות של כסל, כשהמדובר הוא בחסכון דמיה של האומה.

ולאחר אלף שנות עבדות, למעשה ולהלכה, כתבו הבולגרים במרומי הקרת של בירתם העתיקה טרנובו: אנו חיים! אנו חפשיים! אנו עצמאיים!

אני מקנא בהם ושבע רצון. ומקדם אני בברכה את סרביה הקטנה ואת מונטנגרו המיקרוסקופית, המתיצבות באומץ לב שכזו.

פריס 14.10.1907
(מתוך מכתב אל אביו)

אפשר להביא תועלת לאנשים מסוימים בארץ מסוימת, רק לאנשים המצויים באותה ארץ.

כל אחד חייב לעזר ולנסות

אם פלשתינה יכלה להקים במשך דור אחד אנשים (ואין בכך כלום אם מאה בלבד, או עשרה או אפילו אחד), הרוצים לחיות למענה ומוכנים למות עליה, אות הוא שהתנאים על אדמה זאת טובים לאידיאות שלנו. וזאת שים אל לב, שהתנאים בכל עת ובכל שעה אפשריים הם.

אין שאיפה שתהא גדולה מדי, וי אין חלום שיהא יפה מדי, אם המדובר הוא באידיאלים שלנו. רשאי אתה לשוב ולומר כאוות נפשך: משוגע! אני עקבי. מעולם לא הבטחתי שגם אשיג, אלא שגם אם אכשל אין מכאן הוכחה ש"כנגד.

מי יודע כמה כבר נכשלו? ומי יודע כמה עוד עתידים להכשל? אך אם האמו נאמני בעתידנו, הן ידוע נדע שהאחד סוף-סוף יגיע ומ"כיוון שאין איש יכול לדעת אם לא הוא האחד, חייב כל אחד ואחד לעזר ולנסות.

פריס 18.1.1909
(מתוך מכתב אל דודו, מ. הנקין)
(המשך בעמוד 7)

יודעת לספר מקרים רבים של יחידים שהגנו על עצמם כנגד מתקיפים ש"מספרם עלה עליהם פי-עשרה, או על מושבות שעמדו על נפשן בפני כפרים רבים באזורים שלמים. והדבר נראה לנו טבעי ומתקבל-על-הדעת כי עשרה או חמשה-עשר מ"צעירינו, מזוינים ברובם טובים, יצליחו להדוף התקפה על מושבתם בלי הבדל מה מספרם של המתקיפים. די היה כי נדע דבר אחד-יחיד: המתקיפים הם ערבים, והם יתקיפו אותנו הלילה עם חשכה. באפלה אין למנות מספרם של האנשים. אתה יכול למנות רק את "היריות שהצליחו" ואת מספר הנופלים... ומכיוון שאנחנו, המגוינים על בתי-העלמין שלנו, על בתינו, על נשינו, על ילדינו וכבר דנו, מכיוון שאנחנו לא יכולנו לסגת אחורנית - יהיו הם נאלצים לסגת. אלכסנדריה אוקטובר 1915
(מתוך דו"ח אל גב' הנרייטה פולד)

ברית אחים

והנה מה שיש לי לאמר לך: שבע-עשרה שנה! זמו לעבוד. אנחנו אין לנו לאבד את זמנו למעו לחפש מט"ר בהיים. המטרה נולדה בהיוולדנו, או אולי הרבה קודם ממנו.

והיה כי תלך בדרך הזאת בחייך ומצאתני תמיד על ידך, ונשארו אחים. כמו שאחים יהיו לנו כל אלה שאהבתנו ואהבתנו המשותפת תהיה אהבתם ואהבתם. זאת היא ברכתי.
3.1.1906

(מתוך מכתב אל בן דודו, נעמן בלקינד, ליום הולדתו השבע-עשר)

לא היהודנים

האחרונים שולך

באוהו יליה בו שכב רמלו ביפו, והוא קודה. השמיע באזני חברו לוי יצחק (ליובה) שניאורסון, מחשבות מקוטעות:

... עוד נראה לעולם מה ממנוגל עמנו לפשול. לא היהודיים המחכמים שלך מרדכי'א ומיהליב, אלא אנו, ה"אראישראלים החדשים, הבלתי-יודעים עד עכשיו, שאין חיידיקי הגלות או"כ ליה את לבם... הנשב ליד פתחי בתוין ונחרה? למה אנו מחכים?... ומהשר שח האו"כ, בשורחו ושיג נשק... נגלה לפניו את הסידות הידור עיה לנו נארונו את שחרור ארץ-יש"ר ראל, וועשיה זאת כלי הישירוח" ש"לרה... אולי יחמשונו. ישפוטנו למות ויחלונו כמרגלים. אין דרך. כלום מיוו רדורים ותליות מהפכות ומע"שיגבורה?

(מתוך "גילוי", תולדותיה של תעוזה מדינית, הוצאת שוקן)

לאחרית הדבר

...התורה דעונונו"

אחה עואר מהיטח שח ארא שלי למסחה שמויב כי אהע להושטה. רעח - רי איוורני אחח - ומת-הו ייערים חדשים בפני אנשים כער-כד.

רמנו אי יתחחו כעת היערים ב"תורכיה? בפני רל מי אשר ייאית לטרוד לאסיה רל מי אשר חיכל לישלו ואינו ררר אמרחה ישונו המיפ-כה החריכות יורה אח שנינו רמיוור רחח ושואנו איני ירול ליהחד להיות "חורגני מוחמונוטיונו" ולא יהודי חורגני" זחא לא אורל רחוררנה לא גוולה שרשנו מהפחה המריאה רריתיה הירוח וירקל לטוחה זאת היא מהפכה שמחוללה אומה שלימה, אומה תור-כנה אשר תחפש טוחה אחריה. הו חשיתה אמה רמיוו שהמחירה איונה סימפנית לל. שהחירכה גנוטילית אור הו ויה רלרד שחלשונה היא רידיי-הם דומיני שיהא חירה מהפכה לרד. ויה אלה החריכות רי ירוליים אנו להימלחה רחח ולהמריחה שח איום אלא מיייליה עצמם. עליה שלהם נפי"לה היא ליו.

קנאי אנוכי, ואינני בוש על כד.

לא, רבותי התורכים, עוד אין לנו רבים כמוהם. אילו היו רבים כי או הרגשתם בהם! אני מקוה כי יום יבוא ומספרם יהיה רב. אך מסופקני אם יוכו הם לראות זאת בעיניהם!

לא מספר הרובים חשוב

למען האמת, לא מספר הרובים חשוב אלא טיבם של המחזיקים ב"רובים. ההסטוריה של מושבותינו

טרפה תורכיה למלחמה ביקש אבש"לום להתגייס לצבא הצרפתי.

ברית אנטי-תורכית

מעולם לא ידע אבשלום רגש נאמ"נות לתורכים. מיום שעמד על דעתו נקעה נפשו במשטרם. הוא ראה בו שלטון של פולשים ברבריים, שאינם מוכשרים אפילו לנצל את כיוושיהם בתבונה. סבר כי הקיסרות העות'מנית עומדת על סף ההתפוררות ומן הראוי להיכון ליום הדין. מהפכת התורכים הצעירים והקונסטנטינופול החדשה לא שינו את דעתו, ההצהרות הליברליות שלהם נראו לו מן השפה ולחוץ. הוא נתפס לרעיון של ברית העמים הבלתי-תורכיים בקיסרות ה"עוותמנית, למען מיגור שלטונה של קושטה. השאלה שהעסיקה אותו היתה: מתי תהא השעה כשרה למרידה?

מרד ריוול

רעיון ההתמרדות במשטר העות'מני - אבשלום הוא שהביאו לאהרן. ימים רבים הגה אבשלום ברעיונו. אולם נחיתה אנגלית לא נראתה באופק. על כל פנים, יש להכונה בקפדנות, והיא מצריכה שירות-מו"דיעין יעיל בפנים הארץ. כך התגלגל בלבו ענין הושטת העזרה לאנגלים בדרך עקיפה - לשרות הריגול.

(מתוך "גילוי", תולדותיה של תעוזה מדינית, הוצאת שוקן)

העירונית עמדו על כך כי הצורה בה קפצו התינוקות על האוכף והקצב בו מלאו את הפקודות לא נשאו חותם תורכי, והם חפצו לדעת מה מולדתו של נוער זה.

- מהיכן הבורים הללו?
- מפלשתינה.
- מה הם?
- יהודים.
- היש לכם רבים כמוהם?
- זה בעיקר הדבר שהעסיק אותם.

את הסכנה שהיתה צפויה להם מפלי"שה בדרך הים, ג'מל פחה כותב: "אילו רכשו להם האנגלים והצרפתים עזרה מבני המקום והעלו שתי דביו"יות בנקודה כלשהי בחוף הסורי - בבירות או בחיפה למשל - היינו נתונים במצב נואש לחלוטין."

ילדותו של אבשלום

אבשלום נולד בגדרה (23.10.1889), בן למשפחת בילוי"יים משני הצדדים. אמו, פני לבית בלקינד, היתה אחת משלוש הבילוי"יות. אביו, ישראל, נמ"נה על מיסדי ראשון-לציון, משם עבר לגדרה, ואחר כך היה בין מקימי חדרה. הפיל את חיתתו על הערבים שהתנכלו למושבות הראשונות. בח"דרה נאבק בקדחת, שתבעה קרבנות מרובים בין הראשונים. לעתים עשה האב יחידים במושבה בין הביצות, וא"י בראשון-לציון. חינוכו של אבשלום הופסק מדי פעם עקב טלטולי המש"פחה, אך החינוך לא נעדר מגמה; התנ"ך עמד במרכזו.

גבורי ילדותו של אבשלום היו גד"עון ושמשון, החשמונאים ובר"כוכבא. אתם ביקש להזהות. אבשלום נפגש הרבה עם הערבים. ביפו למד את השפה הערבית ואת הקוראן אצל שייך.

אבשלום הכיר את הערבים היטב, על שכבותיהם השונות. ולא היו לו אשילות רומנטיות לזיבהם. ב"1904 נשלח אבשלום ללמוד בפ"ריס ועשה בה כמה שנים. לפני שהצ"ר

מה מאחורי השפה?

נימוקים נסיבתיים

בפי מטיף

הי המשורר הארץ-ישראלי, גם בן ימינו. על מהות ההבדל בין לשון המקרא ולשון חכמים עמד בשעתו, בדקות רבה, יעקב רבינוביץ, בדברי הביקורת שלו על הפרוזה של ביאליק: "מי שיביט בעין פקוחה על התנ"ך ושפת המשנה, זה מוכרח להיראות שלשון התנ"ך זו לשון, בעוד ששפת המשנה עוד לא יצאה מכלל דיאלקט. זהו אמנם סוד פשוטה ה- נראית אבל זוהי גם כן סיבת המנייה רה שבמשנה ובאגדה. יש באגדה עוד הרבה מהתפוקות הילדות, אבל מהפשוטות העליונה והשלמות הלשונית אין בה. הפרוזה התנ"כית עולה היא בכל המובנים על הפרוזה של המשנה והאגדה" (שירתנו החדשה) — מאמרים ורשימות על ביאליק — אוניברסיטת תל-אביב.

נ. אביטל

מלשון המקרא ריחוק שבנומן, קרובה אליה בכך שהיום, לאחר אלפי שנות ניתוק, שוב צומחת הלשון מתוך מגע חי עם הארץ ועמה. לכן נמצא אצל יוצרים בני ימינו את שני רובדי הלשון — המקראית ולשון הדיבור היומיומית — זה בצד זה. ואין לר- אות בכך טעם לפגם, להיפך; מתוך שכלי השיר מוכרים וקרובים ליוצר ולקורא כאחד מגיע הקורא להזדהות מלאה יותר עם היצירה.

לימוד מכוון של רובדי יצירה יהו- דיים מאוחרים לצורך העשרה מכוונת של לשון היצירה, מניב לא אחת יציר- רות ספרות מלאכותיות. וגם על הסכ- נה הצפויה לספרות מצד זה כבר עמד י. רבינוביץ' באותה מסה שלו. האם לא מוטב באמת שניגח להן לשפה ולספרות לצמוח בתהליכי גי- דולן ובעיניים ולא נבקש לכפות עלי- הן רובדי לשון של דיאלקטים יהו- דיים מאוחרים, מתקופות שהצד השווה בכלן הוא שהלשון לא היתה בהן כה?

הצד השווה

שבמקרא ובימינו

כמובן, מלים וצורות לשוניות ותח- ביריות מתוך כל רובדי הלשון חוד- רים אל לשוננו הכתובה והמדוברת היום, וככל לשון חיה היא מקבלת את הנוחים לה ודוחה את האחרים. אך ממש כך נהגה גם לשון המקרא שניתן למצוא בה גם מלים משנאיות, כמו למשל "גם", "אף" זו בצד זו. הכלל, "תפוס לשון אחרון" שעל פיו יש להוציא את המלה הישנה מפני החדשה — כמו למשל את "גם" המק- ראית מפני "אף" המשנאית — אינו תופס כלל וכלל. הלשון החיה, הן הכתובה והן זו המדוברת היום, אף כי רחוקה היא

היהודים הישראליים של עמוס אילן

בפניהם. הלקאה עצמית מעין זו סבור הייתי שפסה זה כבר מן הספרות העב- ריה והנה — לא. הספר חסר עמוד שדרה רעיוני, חסר השקפת-עולם, ציונית או אחרת, אינו אלא סיפורת סנטימנטלית, לפ- עמים סכרינית ולכן אין אפשרות ואין טעם להתווכח עמו.

אנטי-גבור בנוסח קולנוע

רבים שיבחו את המחבר על שהעו לתאר את דמות הישראלי על הסרו- נותיו ולבטיו וזנח את תדמית הגיבור והאידיאליסטי — ולא היא. אין כאן אומץ לב לחשוף פגמים של אמת אלא דרך כתיבה הנשענת על טפוס האנ- טי-גבור והמוזכרה את התפתחות ה- קולנוע לפני כשתי עשרות שנים. לא ברור לי מדוע נקרא הספר "הישראליים" כשהוא כותב על היהודים בארץ ומחוצה לה ומתייחס לתושבי הארץ האחרים באותה גישה של מוקצה-מחמת-מיאוס המקובלת על מנהיגי הדור הזקנים. ולבסוף, חשיבותם היחסית של ה- ישראליים בעיניו של עמוס אילון מוצאת לה ביטוי בארץ ובשפה שבהן פורסם הספר ראשונה. זהו יומן רכי- לאי הבא לענות על צרכיה הסנטימנ- תיים של יהדות אמריקה, המגבית והסוכנות היהודית. הישראליים, כך נדמה לי, לא ימצאו בן ענין רב.

עם היהודים. עמוס אילון עוקב אחר התפתחות זאת כבונה לתוך באר שמימיה משתקפים לעומתו והוא רואה בה את עצמו בלבד. בן-גוריון של אילון הוא איש שעבר מטמורפוזה ממקסימליסט טריטוריאלי הדורש, ב- יכוח עם ג'ורג' אנטוניוס, את שתי גדות הירדן ועד למינימליסט פרגמטי המברך על תכנית החלוקה האנגלו- אמריקאית. חיים ויצמן, כפי שהוא מופיע בספר, מיצר שאלהים לא קבע מפורשות את גבולות הארץ והאת כאשר הבטיחה לבניו; ואילו ממשלת ישראל שלאחר מלחמת ששת הימים תפוסה בכף-הקלע של הערבים מחוץ ומבית, וסובבת סתור סחור.

רצף תאורים בלי הרקע

התיאורים ורצף המאורעות קיי- מים בספר — הרקע, המחשבה הבסיסית, האבסורדים ההגיוניים ה- מביאים לכל אלה — חסרים. אין למחבר התבונה לראות או האומץ לאמר כי התפתחות גאופוליטית מוכ- תבת עליידי אופי הארץ והיושבים בה אינה ניתנת לשנוי בכוחן של סיסמות או בכוחו של משא-ומתן ע"י אנשי קצוות משני הצדדים. יותר מכל תמונה התצלולת החוזרת ונש- נית של המחבר על שהיהודים, נאל- צו" לבוא אל הארץ, ותקיימו בדבר האפשרויות האחרות שהיו פתוחות

הגישה העתונאית

עתונאים כותבי ספרים על היסטור- יה בת זמננו הם חזיון גפוף. סוג כתיבה זה מבקש לחרוג מגדר ראייה עתונאית אקטואלית, בת חלוף, ולהת- עלות לתפיסה רחבה יותר של המאו- רעות, להארים באור חדש, מקורי ולפעמים קונטרוברסלי. ברוב המקרים נדונים מבצעים אלה לכשלון דוקה בשל הגישה העתונאית המשתמרת בהם. הרצון להיות עדכני, אויביק- טיבי ומאוזן נוטל מן הכותב כל אפ- שרות לנקוט עמדה ברורה ביחס להת- פתחויות שהוא מתאר, ואילו הירידה לפרטי-פרטים מונעת פתיחת זווית- ראייה רחבה. אך מעל לכל חסרה למושכים-בעט אלה השקפת-עולם מ- גובשת, אשר תתן בידם נקודת-מוצא להשקיף ממנה על המאורעות והאי- שים שעברו על פני במת הזמן. אין הסטריון אויביקטיבי. המת- יימרים להיות כאלה מתגלים בסופו של דבר כרכילאים או, במקרה הטוב, כקצרנים של ההסטוריה. ספרו של עמוס אילון אינו יוצא מכלל זה.

"מיסדים ובנים"

בלי המיסדים

היות המחבר איש ממסד מובהק מאוד, ורצונו להופיע כבן סורר מקו- רי מאידך מקנים לספר את אופיו החצוי, מסבירים את האמביוואלנטיות כלפי אישים ומאורעות שונים ואת העדר העקביות בהסקת מסקנות מן המאורעות המתוארים אף שבדרך תי- אורים טמונה לפעמים מחשבה אשר אינה מצליחה כנראה לפרוץ להכרתו של הכותב.

כבר כתבו כי חסר בספר המכו- נה "מיסדים ובנים", תיאורם של המיסדים, אנשי העליה הראשונה, ו- חסר תיאור הוגן של תקופת מלחמת- העולם הראשונה וגיבוש אופיו העצ- מאי של הישוב בארץ-ישראל. אותו קו מחשבה שקבע דו קיום ואינטג- רציה של כל תושבי הארץ זה בזה, ונקטע אחר-כך, אינו מוצא כל בטוי, כאלו לא היה קיים כלל. חסרה למתאר התחושה וההכרה כי ישות חדשה מת- פתחת בארץ התפתחות עצמאית וחס- רה גם הבנה בסיסית של משחק הכחות הלאומיים-פוליטיים והשפעות הגומ- לים של התנועה הציונית והפן-ערבית.

כרונולוגיה מזרח-אירופית

הכרונולוגיה הרשמית של יהדות מזרח ארופה מוגשת בהרחבה במיטב מסו- רת השמאלית המוכרת מספרי הלימוד של בית הספר היסודי. ההסטוריה של ארץ ישראל איננה, לפי עמוס אילון, אלא נספח ופועל יוצא של תולדות החום-המושב. הכנת האורחים של תושבי הארץ הערבים כלפי המהגרים היהודים הפ- כה במשך הזמן להתנכרות גוברת והולכת עד שלבשה צורת תנועה לא- מנית. גנוסטיית באופיה, שהולידה את הערבים להתמודדות חוזרת ועקשת

מאמר המוכתר בשם "דלדול משמ- עות חג התוכה" טוען בין השאר: "מראשיתו של היישוב הציוני-חילוני ובמשך שלושה דורות, היווה התנ"ך את בסיסו ומרכיבו העיקרי של החי- נוך הלאומי. שפת הדיבור והכתיבה היתה תנ"כית מפליגה. דמויות מה- תנ"ך שלטו בדמיון הציבורי ובלטו בשירה ובספרות. התנ"ך היווה מעין מיתוס לאומי מקרב האחרונים לרא- שונים תוך קפיצה על אפיים שנה ביניהם" (אליעזר לבנא, "הארץ" ערב תנוכה). את דחייתם של רובדי ה- יצירה היהודית המאוחרת מלשון ה- דיבור והספרות תולה בעל המאמר בכך שרק "שברים דלים מהתלמוד, מהמדרשים ומההגות הפילוסופית- היסטורית נלמדו בבתי הספר החי- לוניים". והוא מטיף כמובן להרביץ יהדות, כדרכו.

האם אמנם יש בו בנימוק נסיבתי מעין זה כדי לבאר תופעה כה בולטת בספרות העברית ובדיבור העברי. האם די לאמר כי הוראת התנ"ך בבית- הספר היא שגרמה לכותבי עברית ודוברי עברית להעדיף רובד לשוני זה על פני האחרים ולא ברובד לשוני בלבד המדובר, אלא בעולם דמויות, סמלים ודימויים שהם מרכיבי-יסוד של כל ספרות באשר היא.

התעלמות מתהליכי היצירה

הנמקה נסיבתיית מעין זו מתעלמת הן מתהליכי ההתהוות של היצירה ה- אמנותית והן מתהליכי ההתהוות של הלשון. החוויה היצירתית, ובענין זה כל דוברי השפה והטובעים את מט- בעות לשונה הם בבחינת יוצרים, אינה בוחרת לה את כלי הביטוי שלה באופן מקרי. אם אמנם ראויים היוצרים שלנו להתכונן יוצרים-של- אמת ודאי הוא שנוקקו לעולם המק- רא, אם גם שלא מדעת, מסיבות עמוקות יותר.

התנ"ך נכתב בתקופה היחידה ב- הסטוריה שבה חוברו יחדיו השפה הארץ והעם. השפה צמחה מ- תוך הווייה ממשית. לשון התנ"ך, תי- ראה לנו ספרותית ככל שתיראה, צמחה מתוך חיבור עם אורחות חיים, עם גופים ארץ-ישראליים. למקרא שירתו של ירמיהו לא יקשה לראות בממש מזה הנפנים והאקלימים שבהם ומתוכם צמחה שירה זו. אלה עולים מתוך כלי השיר, לשון הדימויים והסמ- לים, מבנה המשפט השירי, המקצב וכיוצא באלה.

הממש שביצירה

משורר עברי, אף בלי שיהיה ידע בכך, משתמש בלשון התנ"ך, שכן היא מדויקת יותר מ, לשון חכמים", למשל, שהיתה בעיקרה לשון ספר- ית; מדויקת מבחינה זו שהכלים השיריים-הלשוניים שהיא מגישה לו חופפים את החוויה השירית שלו מתוך שנוצרו בתוך הסביבה הממשית שבה

לקורא "אלף"

אם רצונך שמכריך יקבלו את "אלף" — שלח לנו את כתובותיהם.

★

"אלף" ישמח לקבל מוכן תגובות על ענייני יום יום, גם על מה שנדפס ב"אלף".

★

שלח רשימות, מכתבים ל- מערכת, וכסף להמשכת ה- פעתו הסדירה של הכטאון

א. שדה
ת.ד. 22194 תל-אביב

הדר - הוצאת ספרים בע"מ
בשתוף עם
שקמונה - חברה להוצאה לאור בע"מ

מהדורות חדשות

חכמת זן

עברית: דוד שחר

אוסף ספורי זן של חכמי סין ויפן העתיקה. הספר פותח לפני הקורא העברי אשנב אל חכמתו העתיקה של המזרח. מהותה הנסתרת והגלויה כאחד של חכמת זן העתיקה שפרחה בסין, יפן והודו.

הספר מלווה עיטורים ותחריטי עץ יפניים.

סנים משכרים והשפעתם

מאת: רוברט דה רופ

עברית: דוד שחר

"הספר מלא וגדוש חומר היסטורי, הצגת, מקרים" ומובאות מתוך תצפיותיהם העצמיות של סופרים ואמנים כבודליה, גוטייה, אליס ואלדוס הקסלי, שהם עצמם השתמשו בסמים משכרים."

מתוך בקורת ב,ניו יורק טיימס"

ההפצה הראשית: בית עלים, קרל נטר 3 ת"א, ובחנויות הספרים

אבשלו

(המשך מעמוד 5)
תכנית הנחיתה

„דמותנו פחותה מכפי כבודנו“

שוב אני נופל — אהה! — על אדמת המציאות. בכל הדפים האלה נשמרתי מלנקוב בשמות האנשים. מה ערך לשמות?

אדבר אפוא בקיום כלליים: בי „אות-כוחנו כבודנו, לא די שפעולתנו רע ולמטה מכל המשוער.“

ולמען האמת, לא די שדמותנו פחותה מה מכפי כבודנו, לא די שפעולתנו הפוליטית היא אפסית, אלא באי-כוחנו הם אנשים של מה בכך, שכל אחד מהם שייך לאיזו „כת“ שכל עניינה יגן ראשית-כל, ועל-פי רוב יתחלף לו הרצון לכת עם הרצון לכלול. אלה גם אנשים בלתי-מוכשרים להשקפה רחבה ולהליכה בגדולות. על כן אין הם מסוגלים להעיר את גחלת ההתעניינות שרק מי אשר ניחו בעוז ובמקוריות יוכל להציתה בלב הזולת.

„הנוסח הרשמי של ההיסטוריה“

לא אשמתי היא אפוא אם לבש מכתב זה צורה ומדות של פרקי הסטוריה. אני מתנחם באומרי כי זוהי, בעצם, „ההיסטוריה הקטנה“ ולא ה" גדולה. אין בי כל תשוקה להיות לטופר-דברי-הימים. אבל אם כבר נ"טל עלי הדבר, עד כמה נבחרת זו בעיני מן השגיה. היא עוררה ויכוחים כה רבים, עמוסי-שנאה, ותעורר מה-אות ספוגות מרירות! כמה עובדות מעוקמות, כמה אנשים ומעשים בעלי-חשיבות סולקו והוסתרו במחשכים בלי צדק, וכמה אחרים רוממו בלי צדק ויפוארו וילבשו זוהר! ומי הח"פץ לדעת ולהכיר ולגשש מקצת מן האמת, האין הוא צריך לפנות אל „ההיסטוריה אשר בשוליים“? זו אשר תחת להופיע בחליפת-הפאר ולתפוס מקום בשורות הראשונות שבאולם תבחר להשאר מאחורי הקלעים ולב" חזן את הבל הפוך והששר ותפארת הקשוחים הווליים... לבדוק ולבחון את העובדה החיה בעירומה, לצוד את הקו העיקרי, הטפוס, המציין את העובדה ואת פרשת-המעשה הקשורה בה. הגה זה הדבר המעניין באמת — ובחיים קוראים לזה „הסתכלות ולי-מוד“.

כשאני חושב על „הנוסח הרשמי“ אשר יתן באחד הימים כותב הסטוריה זעום-פנים ובעל-פניות לכל המעשים האלה אשר נגעתו בהם ודברתי אודותם, כשאני חושב איך יקדשו לקדושים את האנשים אשר ייקראו „מצילינו“, לא אוכל להבליג על חיוך (הוי, בלי רעל, בלי מרירות, האמיני לי. לכל היותר, בבוא אירוי-ני) ומה אגיד לך? רב מדי הוא מספר החושבים כי למען היטיב ראות והיטיב הבין את המאורעות די לאדם שיבטח בעיניו ובאזניו שלו.

אלכסנדריה, אוקטובר 1915
(מתוך דו"ח אל אל גב' הנרייטה סולד)
לדרך האחרונה

יוצא אני לבאר-שבע או לרפיח, בעגלה, ומשם — ברגל או על על גבי גמל — לקנטרה. אמצעי-הזהירות יהיו מכוונים יפה, וסב"רני כי עד רפיח או אל-עריש אין לחשוש הרבה. מכאן ואילך מת-חילה הסכנה: סיורי-משמר, בדוים, מקרי-תאונה וכיוצא בזה. אם לא אשוב מדרכי זאת לא תהיה לחברי שום אפשרות לחפש אותי.

תלית 1915.12.6
(מתוך מכתבו האחרון — אל לבטנטג ל. וולי)

כל הקטעים פרט למצויינים אחרת, לקוחים מתוך „אבש-לוס — כתבים ומכתבים של אבשלו פיינברג“, שיצא ב"מים אלה בהוצ' „שקמונה“.

המשטר עומד על הפליות

מרכז ושוכר, או בונה לו, דירה גדולה יותר. בארץ „מגיעה“ למי שבא דירה בת כך וכך חדרים. אך היכן ממוקמת דירה זו ומה ערכה — זאת קובע פקיד השלטון. אם תהיה בקרית-גת, באילת או בתל-אביב — את הזכות קלת-הערך לקבוע זאת — מותר השלטון לעצמו.

מי שרוצה לעקור מעיר לעיר חיי-רתו או ביתו על אדמת מקרקעי יש-ראל — חייב לשלם „דמי הסכמה“ גוב-הם של „דמי ההסכמה“ אינו נקבע על פי קריטריונים חד-משמעיים. השלטון משאיר את הזכות לקבעם — לעצמו. ולא זו בלבד: קיים חוק, הקובע שמי שהמפלגה מבקשת את העברתו מעיר לעיר — פטור מדמי ההסכמה, ומי שהיה עסקן ציוני בחו"ל לפני שבאו ארצה — ישלם פחות. כמובן: את מי קוראת המפלגה ומי היה עס-קן — את זאת קובע השלטון.

כל אלה אינם אלא דוגמות מעטות, שלא הובאו אלא כדי להצביע על אופיים של הדברים. כל מי שחי כאן, כל המכיר את הארץ הזאת, ולווא ב"מקצת, יודע דוגמות לאין מספר. הוא חי את האווירה הזאת של אפליה בין אורח לאורח בכל התחומים.

כל עוד יסכימו אורחי הארץ שה"שלטון יקבע למי מותר להתחתן עם מי ואיך; כל עוד ילמדו ילדינו ב"פוח שונות ובורחים שונים; כל עוד נקבל את דין ההבדלים הקבועים ב"חוק, בתקנות ובנהלים בין אורח לאורח — למשל בין אורחים המשתתי-כים לדתות שונות — אל נא נתפלא שאותן אבחנות ואפליות מועברות ל"כל תחומי החיים שלנו. זהו המשך טבעי והגיוני לתפיסת עולם עתית — לא לאומית.

מי שרוצה שוויון, והודמנות שווה, בתחום הכלכלי, חייב לדרוש קודם כל שוויון זכויות, שוויון כל הזכויות והחובות, לכל בני הארץ — ללא הב"דל דת, גזע ומוצא.

מ. ע. „אלף“

עובל

הוצאה לענייני בלשנות
ירושלים, ת.ד. 3340

עלילות האלים, מאת צבי רין (אוניברסיטת פנסיל-בניה) — כל השירות ה"אפיות שנחשפו באוגרית תחביר העברית החדשה (המשפט הפשוט), מאת עוזי אורנן (האוניברסיטה העברית בירושלים)

אבשלו

כתבים ומכתבים של אבשלו פיינברג
בעריכת אהרון אמיר

אבשלוס — הוגה רעיונה וראשון קרבנותיה של ניל...

אבשלוס — שקברו נחשף והתגלה במדבר, מתחת לתומר, תומר אבשלוס...

ספר חדש בהוצאת „שקמונה“ — חברה להוצאה לאור בע"מ

הפצה ראשית: „בית עלים“, רח' קרל נטר 3, טל. 623959, ת"א

תקופת ההמתנה - 1972

שיחות עם הודים, יוצאי רוסיה וארופים - יש לשים קץ לנוכחות הרוסית במוצרים ובסוריה בעוד מועד - גבול בטחון משותף לפחות עם תורכיה, אם לא עם איראן

מאת **כתב מדיני**

מה משמעותם של המאורעות ב' הודו, ואיך הם משפיעים על מצבנו בישראל?

שאלה זו צריכה להעסיק כל אדם החושב על העתיד העומד לפנינו, ואיני מתכוון דוקא לעתיד רחוק, בודאי קרוב מאד.

אין ספק שמה שקרה במלחמת הודו-פקיסטן. הוא דבר בעל השלכות רבות על מאזן הכוחות הבינלאומיים. גדמה כי אמריקה נחלה מפלה מוחצת וכי קרה נה של ברית-המועצות עלתה באסיה, ואולי בעולם כולו.

★

הדברים לא היו מוכרחים להיות כך. כי לא היה כל הכרח לארצות הברית לתמוך, לפחות מלולית, בצד המפסידי דוקא, שדרך אגב היה גם הצד הבלתי-יוצק והבלתי-הוגן בברית שנת 1947. אך עובדה היא שמתוך טעות מדינית, או מתוך נבזות סתם אילצו האמריקאים את הודו בשנים האחרונות לבקש שיטע סכני ומדיני אצל רוסיה הסובייטית, כדי שיוכלו לפתור את הבעיה הבלתי-נסבלת של רצח, דכוי וגרוש מליני הודים ממה שנקרא פקיסטן המזרחית.

היום נמצא צבא הודו בבנגלה-דש בתור צבא משחרר, בעת שאמריקה מגנה את המשחררים ורוסיה הקומר-ניסטית עוזרת להם.

הצלחתה של המדיניות הסובייטית ב' הודו, והדירתה לתחום האוקיינוס ההודי מקרבת את השעה שבה יחליטו הרוסים כי כדאי להם לנסות שוב לפרוץ דרום, לפרוץ פרץ באותה חזית שהיא ב' עיניהם החזית הראשית.

★

זוהי חזית המזרח התיכון.

בנסיבות אלו יש חשש כי אנו נמציאים שוב באותו מצב בו נמצאנו ב' 1967 ולכן יש ויש לשקול, כמו אז, את הצורך, ואת הסכויים, שבפעולת-מנע מצדנו.

לפני שנאחר את המועד. לכתוב השורות האלה נודמן בימים אלה הפגש עם כמה וכמה אנשים, מ' הודו עצמה, מרוסיה, ממערב-אירופה. בדרך הטבע נסבה השיחה על המאורעות האחרונים, ואולי עוד יותר מכך, על הבעיה הרוסית והמזרח התיכון.

★

מתוך שיחותי עם הודים התרשמתי עד כמה המלחמה בפקיסטן היתה בעצם מלחמה שנפתה על הודו.

היא נכפתה עליהם עלידי עוורונה של המדיניות האמריקאית. ממשלת הודו, והחוגים הקובעים בהודו, דגלו כל השנים בצפיפים מובחן, אף הטיפו מוסר לכל העולם. גם לא היתה קרבה מיוחדת בין הודו ה' מסורתית, השמרנית, ה'סוציאליסטית' באורח אדיש מאד, לבין המשטר הקומוניסטי, בין של רוסיה בין של סין.

כאשר נאלצו ההודים, לפני שנים אחדות, להתגונן בפני תוקפנותה של סין, נוסף על האיום המתמיד לאורך גבולות פקיסטן המערבית, סירבה א' מריקה לעזור להם בבנין צבאם.

לכן פנתה הודו אל ברית-המועצות. בעזרת הרוסים הצליחה לכוון תעשייה צבאית המתאימה לצרכיה של מדינת תתי-יבשת זו.

★

בינתיים החריף הסכסוך בין שני חלקי פקיסטן. יש להבין כי בין פקיסטן טון המערבית למזרחית אין שום ענין משותף ושום הזדהות פרט לדת ה' איסלם, ובשנים האחרונות נתברר כי קשר זה אינו מספיק לקיים אחדות מדינית בין שני עמי פקיסטן השונים זה מזה לחלוטין.

פקיסטן המזרחית מאוכלסת ב' גלים, השונים משכניהם הבנגלים ש' בהודו אך ורק בדתם. בנגל המזרחית, היא היא פקיסטן המזרחית, דרשה לפחות עצמנות (אוטונומיה). שליטי פקיסטן המערבית סרבו לכך והוסיפו לנהוג בנגל כבמושבה, כך פרצה שם המרידה למען בנגלה-דש (ארץ-בנגל) בלתי-תלויה.

ממשלת פקיסטן המערבית הגיבה במשטר של טבח. מאות אלפים נרצחו, בפרט מקרב המשכילים; מל-

האלף" ינואר 1972 עמוד 8

על פי נסיון העבר הקרוב, וכן על פי שקולי אותם יוצאי רוסיה המכירים את דרכי המחשבה והפעולה של השל-טון הקומוניסטי הסובייטי, נוטים ה' רוסיים להמנע מכל התקפה חזיתית נגד מי שמוכן להלחם.

בימי פלישתם לצ'כוסלובקיה לא העזו להכנס לרומוניה, שלא לדבר על יוגוסלביה, מפני שנוכחו לדעת כי העמים הללו יתנגדו לפלישתם.

★

סכוייה של מתקפה סובייטית נגדנו גדלים גם מפני שהחזית המערבית-רופית הגיעה כעת למצב קפאון, למעין נטרול.

למעשה, ארופה המערבית, בהסכמ' תן ובעידודן של ארצות-הברית, נכנעה לעליונות הסובייטית; ובעצמו של דבר חדלה לפי שעה להיות גורם בעל משקל במדיניות הבינלאומית.

גם על כך נודמן לי לשוחח עם אנשים (בלתי יהודים) ממערב-ארופה, אנשים שאינם ששים כלל וכלל על כניעה זאת.

אלה מייצגים דעה הרווחת כפי ה' נראה בארצות השוק המשותף, אם כי אין לה בשעה זו השפעה על עמדת הממשלות.

אלה רואים בישראל את המעוז האחרון העומד בדרכה של הגמוניה סובייטית על כל "העולם השני". הם מוכנים לעזור לישראל, לא סתם מתוך אהדה, כי אם לשם הגנת האינטרסים הארופיים החיוניים ביותר.

וכדאי לציין, אין הם רואים את סכויי ישראל לעמוד בפני האיום ה' רוסי כבטלים.

לדעתם, הצרה עם העמים האחר פיים היא שאין הם מוכנים להסתכן במלחמה בשום תנאי שהוא.

סח לי אחד המשקיפים הללו כי הפלישה הרוסית בימי המשבר הצ'כ' סלובק' נעצרה בצ'כוסלובקיה בעיקר מפני עזו הנפש ונכונות המלחמה של עמים ארופיים שוליים, דוגמת הקרו-אטים והסרבים.

נודמן לו להיות באותם הימים ביוגוסלביה, זוארגב (בירת קרואטיה) והתרשם כי כל העם כולו עמו שכם אחד נוכח האיום הרוסי, נכון למל-חמה.

★

מה המשתמע מכל אלה

דומה כי לאחר הצלחותיהם בהודו וגלוי חולשתה של המדיניות האמרי-קאית ירצו הרוסים יותר מקודם לפתוח את מצרי הבוספורוס ובעיקר את תעלת סואץ, כדי להבטיח לעצמם גישה ישירה ונוחה יותר לאוקיינוס ה' הודי.

בלעדי זאת לא יוכלו לנצל את עזרתם להודו כדי להנציח את אחיזתם באזור.

כדרכם לא יתקימו הרוסים אותנו התקפה חזיתית. גם אין להם, לפי שעה על כל פנים, אפשרות טכנית וגאוגרפית לעשות זאת.

אבל בלי ספק ניסו שוב, כמו ב'67 ובאמצעים מסיביים עוד יותר, לשבור אותנו במלחמת עציבים ולהפחיד אר' תנו כדי כניעה.

מהו הצעד הנגדי המתבקש מצדנו? ברור למדי: להדוף את החזירה הרוסית באזורנו ולשים קץ לנוכחות הסובייטית במצרים ובסוריה בפרט. דבר זה ניתן לעשותו היום.

★

אין ערבון שהדבר יהיה אפשרי בעתיד, אם נניח לרוסים להתבסס כאן.

צורך חיוני ודחוף הוא לנו להביא לידי שינוי משטר במצרים ולסילוקו של הכוח הרוסי מארץ הגילוס ומ' אזור התעלה.

צורך חיוני ודחוף הוא לנו בגבול-בטחון משותף עם תורכיה, אולי גם אינן, החוסמות זה שנים את דרכי הפריצה היבשתיים של רוסיה דרומה, ואשר לא תחזיקנה מעמד לאורך ימים אם נניח לרוסים להתבצר סופית ב' מצרים סוריה ועירק.

כל זה נתון עתה בהישג ידנו. אשר לאמריקה, תצהיר מה שתצ' היר, בודאי לא תתנגד בפועל לפעולות מנע כאלה מצדנו.

לכל היותר לא תתמוך בהן, או תתמוך בהן רק לאחר מעשה.

האם השתנו הדברים מעיקרם ב' האימפריאליזם הרוסי?

שוחחתי באחרונה עם מספר יהר דים שבאו מרוסיה בשנים האחרונות, בהם אנשים משכילים ויודעי דבר מ' מוסקבה הבירה, גם כאלה שישבו שנים לא מעטות בתור גולים, ואסי רים מדיניים ב'אשמת ציונות" ב' צפון סיביר.

הרושם הכללי הנובע משיחות אלו הוא שרוסיה השתנתה מימי הצארים עד ימי הקומוניזם הרבה פחות מכפי שמקובל לחשוב בעולם.

★

קודם כל הם רוסיים, וקומוניסטים אך דרך אגב. נאמנותם נתונה למשטר הקומוניסטי הרוסי באשר הוא רוס, כמו שבשעתו היו נאמנים לכנסיית רוסיה הקדושה באשר היתה רוסית.

הסובייטים הרוסי נשאר כמו שהיה. וכן - האימפריאליזם הרוסי. לכן אין להתייחס לחדירה הרוסית במזרח התיכון כאל מרוקן צדדי, זמני.

זהו עצם עצמו של הקו המתמיד ב' שאפתנות הרוסית.

לאחר הצלחותיה של המדיניות ה' סובייטית בחזית האוקיינוס ההודי יש לצפות בהחלט לחידוש המתקפה ה' רוסית באותה חזית שהיא נשאר עני קרית בעיניהם.

★

חולשתה של מדיניות-החוץ האמרי-קאית, למעשה ההתקפלות האמרי-קאית בכל האזור המשתרע ממפרץ בגל עד למבואות ים התיכון של האוקיינוס האטלנטי משאירה את י' ראל - אולי ביחד עם תורכיה ואירן - בתור המעצור הראשי, אפילו ה' יחידי, לפלישה הרוסית באזור זה; ויש לחכות ולראות אם אמנם תעצר התקפלות זו לאחר המפלה המבישה בהודו.

תכנית הכנענים

● **קליטה הדרגתית של כל יושבי הארץ בתוך חברה עברית חד-לאומית פתוחה הקובעת שוויון חובות וזכויות לכל, בלי הבדל מוצא, דת ועדה.**

● **בית ספר עברי חילוני אחיד (עם שעור-ידת של רשות) לכל יושבי הארץ, בלי הבדל מוצא, דת ועדה.**

● **גיוס הדרגתי לצה"ל של כל יושבי הארץ, בלי הבדל מוצא, דת ועדה.**

● **הגירה לפי צרכי הארץ על פי נתונים אישיים בלבד, בלי הבדל מוצא, דת ועדה.**

● **ברית כנען: מאחד (פדרציה) עם הלבנון, הר-הדרוזים העצמני (האוטונומי) והבדוים, בתור מסד לברית הקדם אשר רק היא תשחרר את ארץ הפרת - מגבול מצרים עד החידקל - מן הפן-ערבאות הביניימית.**

לפי משקיפים אלה, היודעים היטב את המתרחש בברית-המועצות פנימה, אין להניח שהרוסים לא ינסו לנצל בקרוב את אדישותה של אמריקה לשם פעולה מחודשת בסביבתנו.

בוודאי יבקשו להכניענו בכוח איומי אש, טילים, ושאר אמצעים חדישים הממוקמים הן במצרים והן בסוריה. אין זאת אומרת שיצליחו בכך.

יונים גורשו, או ברחו על נפשם להודו הסמוכה בנסבות של שואה נוראה. רוב הנמלטים היו כמובן בני המי-עוט הבלתי-מוסלמי של בנגלה-דש.

★

בבנגלה-דש עצמה, ובגבולותיה עם הודו, החלו פעולות גרילה ואנשי ה' גרילה הללו רכשו בדרך הטבע אהדה לא מבוטלת בצבור ההודי, ותמיכה, אם סמויה אם גלויה, מצד הצבא ההודי. לאט לאט הכריחו לחץ הנסיבות ודעת הקהל את ממשלת הודו הפצי-פיסטית וההססנית להתקדם לקראת מלחמה למען שחרורה של בנגלה-דש והחזרת הפליטים הבנגלים לארצם.

אינדירה גנדי נמצאה במצב המז' כיר קצת את מצבו של לוי אשכול ערב מלחמת ששת הימים.

אולי גם את מצבה של גולדה היום. אינדירה נסעה למוסקבה, וממשלת מוסקבה ראתה במצב שנוצר בת' היבשת ההודית הזדמנות מצוינת לג' מול לאמריקה המתמזמזת עם סין. פרצה מלחמת הודו פקיסטן.

★

כמו אצלנו ב'67, ההתקפה המונעת היתה הודית. הפרובוקציה באה כולה, בלי ספק, מצד האיטלם הפקיסטני.

האמריקאים דרשו הפסקת אש והחזרת הצבאות לגבולם.

ברית-המועצות מנעה זאת ונתנה בידי ההודים להמשיך בנצחונותיהם המשחררים את בנגלה-דש.

אשר לסיין, היא הסתפקה בתמיכה צעקנית שאין בה ממש בעמדת פקיס' טן המוסלמית, ונתגלתה בתור "גמר של נייר", מה שהיה עלול להפתיע רק את האמריקאים.

בכל אסיה נוצר הרושם שעל רוסיה אפשר לסמוך - בעוד אמריקה היא משענת קנה רצוף.

★

השאיפה הרוסית לפרוץ דרומה, להגיע ל"מים החמים" אין היא חדשה.